

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ

ПРОТОКОЛ

№ 52

На 7 февруари 2017 г. се проведе заседание на **Обществения съвет към ЦИК**

Дневен ред:

1. Отваряне на чувалите и преброяване на недействителните гласове от изборите 2011 г.
2. Граждански борд.
3. Разни.

ПРИСЪСТВАХА: Румяна Дечева – председател

Европейско общество за защита на човешките права в България

Дончо Пачиков – зам.-председател

Българско сдружение за честни и граждански права – Национална асоциация

Тодор Гунчев – Федерация на независимите студентски дружества

Велко Милоев – БСЧИ – Плевен

Елена Цицелкова

Ваня Нушева – Прозрачност без граници

Божидар Василев – Федерация на независимите студентски дружества

Стефан Манев – БСЧИ - Пловдив

Бойко Никифоров – Обществен съвет правосъдие - Русе

Заседанието бе открито в 16.25 часа и председателствано от госпожа Румяна Дечева – председател на Обществения съвет към ЦИК.

* * *

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обявявам днешното заседание за открито. Този път сте двама на скайп. Стефан Манев от БСЧИ – Пловдив, който е в Тулуза и Бойко Никифоров от Обществен съвет правосъдие – Русе.

В момента влиза и Ваня Нушева – Прозрачност без граници.

Дневният ред на нашето заседание е от две точки.

1. Отваряне на чувалите и преброяване на недействителните гласове от изборите 2011 г.

2. Граждански борд.

По първа точка това, което научихме след като я бяхме планирали за днес, че вероятно вече не са останали общини, не са останали архиви от изборите 2011 г. Това не е крайна окончателна информация, но със сигурност се знае, че са толкова малко, че вече за извадка не може да говорим.

В този смисъл за днес беше планирано, да се срещнем, макар и за няколко минути с Цветозар Томов, който разработи методиката мисля, че беше преди две години за изборите 2015 г. и да сравним методиката, която той имаше предвид с това, което Надя и Стефан подготвиха.

Тъй като днес Цветозар Томов не е в сградата, изпратен е служебно на друго място има друг ангажимент, а и Надя не е в София, моето предложение е да приключим с точка първа,

продължавайки да я държим на дневен ред като точка първа за следващите заседания. Защото за първи път имаме решение по принцип на Централната избирателна комисия това да се случи, да се отворят бюлетини. Но както говорихме на предишно заседание в този момент, когато сме само седем седмици преди следващите избори, след приключване на парламентарните избори ще имаме възможност да говорим за отваряне на архивите и на чувалите от парламентарните избори 2014 г. , които в определен смисъл биха могли да бъдат и по-интересни, имайки предвид, че те вече се проведоха по този изборен кодекс. Имаха преференцията, която е една от хипотезите като причина. Може да се провери всичко това, което е говорено в общественото пространство или което експертите са говорили би могло да се провери.

Има ли още някой да каже още нещо по тази тема преди да я затворим за деня?

СТЕФАН МАНЕВ: Само въпрос, тъй като не разбрах добре. ЦИК са приели положително решение така ли?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: По принцип.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Преди нова година последното заседание. Миналия път си говорихме. Решението беше по принцип, в смисъл да възлага се на Цветозар Томов и Обществения съвет заедно да изработят методика и да я внесат като решение в ЦИК. Както знаеш и от миналия път може би беше ни изпратено това, което подготвихте вие с Надя като едно любезно напомняне. Имаме ли отговор от него? Нямаме. Докато не получим отговор от него няма какво според мен да си говорим.

ВАНЯ НУШЕВА: За мен възниква един въпрос, който не зная доколко е адекватно да бъде поставен в рамките на тази точка, но все пак ще го поставя. Става въпрос за начина по който функционират машините с машинното гласуване. И поне за мен неизяснения

въпрос, дали някой някъде в периода 2014 – 2015 г. при експерименталното провеждане на гласуването с машини е направил пълна проверка за съответствие между статистическите обобщени данни, които конкретна машина е извела в края на изборния ден и разписките, които са отпечатани и поставени в тази кутия. Не случайно поставяме този въпрос, защото във връзка с проблемите с доставката на машините сега за сегашните избори възникват множество въпроси, множество опасения. Дали ще бъде направен одит на софтуера и т.н. Очевидно е, че времето няма да позволи дори и да бъдат доставени тези машини и да бъде направен пълен одит. Възможно е да възникнат спекулации по тази тема. Възможна е истерична реакция и спекулация около този въпрос.

И затова на мен ми се струва, че ако настояваме за едно отваряне на секции и преброяване на бюлетините то задължително е да бъдат включени и секции, в които има машини и там да се направи тази проверка за съответствие между хартиените изпринтени разписки и данните, които са направени обобщени и изпринтени от машините. За мен възниква въпроса дали това да е в рамките на подобна инициатива или да е отделно изведена в момента дейност, защото това може да свали напрежението и излишни спекулации може да предотврати. Само коментар и въпрос поставям. Моля и за вашето мнение и реакция в случая.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Това което поставяш като въпрос въобще не ми звучи познато. Четох един доклад на Иво.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние сме трима. Това което ние знаем и тази информация, която ние получихме 2014 Г., 2015 г. и 2016 г. Отговорът за 2014 г. аз бих предпочела да се препотвърди, защото това е същата Централна избирателна комисия, която беше решила. Решението за 2014 г. не включваше преброяване на бюлетините. Софтуерните резултати също не са подредени по начин,

по който ние бихме могли да ги одитираме. За 2015 г. ситуацията е същата. Това е наша информация, която ние получихме на времето към момента, в който беше време да я питаме. Но сега когато нещата са отминали и ми се струва, че след като приключат тези избори ще бъде по-лесно да задаваме тези въпроси, отколкото да ги задаваме сега.

ВАНЯ НУШЕВА: Аз ги поставям защото така или иначе нямаме информация. Възможно е да е направено и аз да не зная. Искам да дам знак, че това проблем, който ще възниква. И ще дам основание за повод за спекулации, включително и за истерии. Дано да не се случи така.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: В анализа, който Румяна Дечева изпрати преди няколко дни на ЦИК има една глава за машинното гласуване, където имплицитно казваме не в пряк текст, доколкото ми е известно никакви сериозни анализи на машинното гласуване досега не са известни в публичното пространство и най-вероятно не са правени.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Закона има изискване за одит, има изискване за преценка на целесъобразността на използване на машините преди да се стигне до масовото въвеждане.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Извън това никой не може да спекулира. Извън закона каквото и да спекулира няма да стане. Така че може би там трябва да се насочим закона какво е определил. А кой как ще спекулира си е негова работа.

ВАНЯ НУШЕВА: Законът дава възможност за одит.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Законът е предвидил правото на наблюдателите да гледат и машинното гласуване.

ВАНЯ НУШЕВА: Въпросът е, че това след като не се е случило в периода на експерименталното провеждане през 2014 – 2015 г., въпросът е дали имаме възможност в рамките на това

отваряне на бюлетини и на изборни книжа от предходни избори да видим включен и този въпрос.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз предлагам в тази връзка ние да го включим. И единствено да отстъпим от това решение, ако това стане препъни камък за провеждане на останалата част от анализа, отварянето на бюлетините. В смисъл, ако се окаже, че намирането на тази информация, събирането на тези разписки, които може би нямат да бъдат и системно, като 2015 г. бяха 50 машини.

ВАНЯ НУШЕВА: Длъжни са да пазят тези документи. Нали говорим за експеримент. Трябва да имаме възможност да го проверим или друг да го провери.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз предлагам да спрем по този въпрос, тъй като достатъчно говорихме. Предлагаш да бъде включено и сега ще решим дали да бъде включено. Аз искам да ви задам по друг начин въпроса. Убедени ли сте, че машинното гласуване има някакви предимства в сравнение с гласуването с книжни бюлетини?

Какви са предимствата?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Писахме ги в анализа. Улеснява се работата на секционните комисии и по-бързо става и се стеснява субективния фактор при броенето. По същия начин казваме, че тези предимства ограничено се проявяват, тъй като е малка популярността на машинното гласуване и на този етап и в обозримо бъдеще ще се комбинира и с хартии.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Като гласуваш машинно, защо ЦИК трябва да се намесва. Машината печата и резултата.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ако имаш единствено машинно гласуване. Законът предвижда и машинно и хартиено гласуване.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: При машинно гласуване защо ЦИК трябва да се намесва?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Защото е една избирателната секция, защото има само един протокол.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Какво пречи да има два протокола, единия от книжното, другия от машинното гласуване.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това трябва да се зададе към новия законодател.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Не разбирам темата на спора. Какво искаме да дискутираме?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз тогава си оттеглям въпроса. Ще говорим отделно с теб.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В момента това, което искам да предложа е към така изработената методика единствено и без това не сме седнали да я разглеждаме, към момента когато ще седнем да разглеждаме методиката да включим в извадката, която е предложена по пет секции с определена специфика или процент недействителни гласове да заложим секции от София, тъй като на някои от изборите бяха само в София машините, да заложим тези секции да бъдат от там където е провеждано машинно гласуване, което автоматично без да правим специфични референции към машините да можем работейки с чувалите, да може да видим какво има там. И без да спекулираме, без да предпоставяме, че нещо може би не е било както трябва просто да се запознаем със съдържанието както и с начина по който е водена отчетността.

СТЕФАН МАНОВ: Моето съображение е следното. Тази история с невалидните бюлетини е от доста отдавна и създава проблем пред ЦИК. Защо да не се преразглеждат изборни резултати. Движим се по тънък лед. Аз предлагам да не натоварваме този анализ и с машините, защото там леда става още по-тънък. Да оставим, че преброяване на разписките веднага може да повдигне въпроса за валидните бюлетини. А ние казахме изрично, че ще се

интересуваме само от невалидни. В тази връзка понеже изобщо не е сигурно, че ЦИК ще ни разрешат каквото и да било. Миналия път госпожа Сидерова, която влезе в кадър за момента каза, че няма да стане. Аз го подкрепям, но няма да стане.

Предлагам да вървим постъпателно. Да си държим ние на невалидните бюлетини. Ако има положително решение на ЦИК и създадем положителен прецедент да разширим и към машинното. Машинното, както Румяна Дечева каза, не пускаше разписки. А за 2016 г. това е абсолютно невъзможно. Говоря за президентските. Проблемът е такъв, че тази работа се точи от година и половина. И отговора на ЦИК е не. Ние ако каже искаме и машинното ще е тройно не.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Имаме в момента материали изпратени до Цветозар Томов. Имаме едно предложение за методика направена от Надя и от Стефан изпратена на Цветозар Томов. Аз предлагам тази дискусия да я отложим за момента когато и ако чуем от Цветозар Томов нещо окуражаващо по въпроса, което честно казано, лично мнение, в момента ми изглежда крайно невероятно. В момента в който, а най-вероятно след изборите подновим тази тема да поканим Ваня пак да се включи. Защото това според мен е много интересно предложение. Може да има два паралелни проекта или един съчетан. Но в момента честно казано да си говорим за това, със всеки изминат ден ми се струва по-малко вероятно ЦИК да намери капацитет и ние с това да се занимаваме преди да са свършили тези избори.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние не може да отваряме чували с бюлетини от 2011 г., защото те вече не съществуват. Те са унищожени. И не може да отваряме от 2014 г., защото нямаме резултатите от 2017 г. Така че ясно е, че вървим към изпълнение на това упражнение след май, след като се оспорят. Но аз имам контра предложение. Тук сме се събрали членове на бъдещия евентуален,

потенциален граждански борд. Един от основните проблеми, който ще бъде изправен пред борда е машините. Аз си мисля, че едно малко проектче с оглеждане на какво се е случвало с машините от времето на прилагането им. За да не натоварваме само тази Централна изборителна комисия, но и предишни състав, няма никак да навреди на това да се знае какво се е случвало, как се е правило.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Кой да го направи този анализ?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В рамките на Гражданския борд, понеже това ще бъде на първото заседание може би ще има още една, две организации. Чрез Гражданския борд имаме възможност да се заемем с този въпрос преди изборите. След като оттеглим предишното си предложение да разделим на действителните гласове. Тъй като за да може да постигнем някакво съгласие те трябва да бъдат отделени от действителните. Докато машините нямат недействителни. Там няма покриваемост. Цялостно да видим колко информация може да се събере. Може да има гласувано с празна бюлетина, но не може да има по друг начин недействителен.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: При машинното гласуване не може да има недействителни бюлетини.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Така че предлагам въпроса с машините да го отнесем като точка за първата среща след конституиране на Гражданския борд.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ако си припомним какво беше по времето на Близнашки нещата бяха така. Горещо долу въпросите се задаваха предварително, за да може те да решат кого да поканят компетентен да отговори. Защото като зададем въпрос ще получим отговор да речем на следващото събиране.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Сега няма на кого да ги зададем, защото няма борд.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Машините същите ли са?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Няма обществена поръчка още.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ако машините не са еднакви като марка няма как да кажеш, че са сравними резултатите. Софтуера еднакъв ли е? Ако не е еднакъв не можеш да правиш сравнение. Каквито и изводи да правиш от пробното гласуване те са невалидни за следващото, тъй като там всичко е различно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Единственото нещо, което може да търсим от минало време е дали има правен анализ на това как са работили машините. Дали са дефектирали? Какъв е процента? Къде се е случило? Това е нещо, което може да потърсим. Предлагам наистина да го оставим за другия повод за нашите срещи.

Бойко Никифоров от Русе има ограничение във времето. Там след малко ще му спрат тока и той няма да може да участва. Той постави съвсем различен въпрос. Това което той предлага за точка разни е изборните правила относно преброяване на бюлетините записани в Изборния кодекс и методическите указания и решенията на ВАС. Предлагам да му дадем думата.

Да кажа за тези, които не са запознати. Това е организация в Русе. Те са наблюдавали изборите, но не са били регистрирани като независима организация и са регистрирани през друга организация. Това се оказа проблем за Централната избирателна комисия когато ги предложихме да бъдат член на Обществения съвет. В този смисъл ние си партнираме с тях и очакваме на тези избори те да се регистрират като организация, за да могат формално да изпълнят изискванията и условията на конституиране като член на подаване на заявление и приемане. Заповядай.

БОЙКО НИКИФОРОВ: През м.януари т.г. ние приключихме едно дело за касиране на изборите в Русе с решение на Върховен административен съд.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Кои избори?

БОЙКО НИКИФОРОВ: Местните избори 2015 г. Това което е притеснително, че в решението Върховен административен съд въобще не се съобрази с изискванията на Изборния кодекс и на методическите указания на ЦИК за избор на един член на СИК, който да има достъп до бюлетините след отварянето на кутията.

От 213 секции в Русе вещото лице установи, че в чувалите има писмено решение за избор на един член на СИК само в четири. В 17 от 2013 избирателни секции има някакви протоколи, но само в четири от всичките тези 17 има писмени решения с които е избран само един член на секционна избирателна комисия, който да има достъп до бюлетините.

Ние знаем, че основно правилата за преброяване са измислени така. Те дълго са дискутирани докато влезнат в Изборния кодекс и са направени с цел да не могат да бъдат манипулирани резултатите след това и по-точно да не могат да бъдат правени бюлетини на недействителни или да бъдат отчитани за други кандидати. Така че това изискване от един член само на избирателната комисия да има достъп до бюлетините е много добро според нас и то би решило до голяма степен проблема. Но това което Върховния административен съд се произнесе буквално казва, че Върховния административен съд няма да се съобразява с това, което е записано в Изборния кодекс, а това което е посочено в методическите указания.

Проблемът идва от там, че съда когато тълкува, ние няма да коментираме това, какво е направил. Защото специално за това решение основанията, на които ние сме искали касиране на изборите, на същите основания вече са били касирани избори в други места.

Примерно има секции, в които е приключило гласуването след 21 часа. Върховният административен съд въобще не признава

протоколите, това което е записано в тях. Те казват, че била станала грешка, което въобще не е доказано в делото. Никой не го е твърдял дори, че грешка.

Това което ние считаме, че е необходимо да бъде направено е на първо място, тъй като за тези избори които идват няма да има възможност за промяна в Изборния кодекс, но има възможност в методическите указания да бъдат направени някакви промени. И този проблем би отпаднал, ако целия процес на преброяване на бюлетините бъде подробно записан. В сегашните методически указания е записано. Значението е следното. Не отваряйте изборната кутия, ако няма избран един член на секционна избирателна комисия, който да има достъп до бюлетините и не е направено писмено решение. В този смисъл. Това съда не го уважи. И той счете, че цялото преброяване нататък е било законосъобразно, въпреки че във всичките тези секции, всичките 7, 8 или 9 човека са дърпали бюлетини и са ги подреждали както те си искат. А ние знаем, че хората в избирателните комисии са заинтересовани от резултата. Всичките те са участници в изборите.

Предлагаме да бъде записано подробно как се отваря кутията. Да бъде записано, че този член на секционната избирателна комисия, който е избран с писмено решение вади бюлетините една по една. Показва ги така, че всички застъпници да могат да ги видят. Да бъде записано, че за всеки един кандидат в изборите има само по една купчинка на която отиват. Защото на предишните избори за референдум ние бяхме наблюдатели на референдума и там имаше един такъв случай, че се правеха за един кандидат две купчинки. На две места се слагат и най-отгоре се слага само една бюлетина, която е за другия кандидат. Ние участвахме за референдума и наблюдавахме другите избори. И след това цялата тази купчина около 40 бюлетини отиде на другия кандидат за президент. Ние го

видяхме. Стана скандал. Това за да не се случва е необходимо да бъде абсолютно стриктно и точно записано в методическите указания. Това е едното.

Другото което би могло да бъде направено е в методическите указания да бъде посочено разрешен ли е видеозапис по време на изборния процес в секциите. Ако бъде записано, че е разрешен такъв запис. Той е забранен само в стаичката където се гласува, това до голяма степен ще ограничи нарушенията. Тъй като наблюдателите ще имат възможност да регистрират нарушения и след това да ги представят чрез обжалване в съд.

Предлагаме да бъде записано, че е разрешено в целия изборен процес, с изключение на стаичката за гласуване или алтернативно да бъде назначен видеозапис след приключване на гласуването. От отварянето на избирателната кутия до подписването на протокола.

Това са нещата, които ние считаме че са най-важни. Това е което сме видели от тези избори.

Голям проблем виждаме в подаването на сигнали в самата секционна избирателна комисия. Имали сме случаи, в които наши наблюдатели са подавали сигнали. Те са били регистрирани като застъпници или като наблюдатели в различни участници в изборите, но в секционната избирателна комисия отказват да приемат. Какво правим тогава? Би трябвало да има някакъв регламентиран начин сигнала да бъде даден директно в общинска избирателна или районна избирателна комисия. Това предлагаме. Ние ще ви ги изпратим и в писмен вид. Като считаме, че ако в тези методически указания бъде точно и подробно описан начина на преброяване на бюлетините, то до голяма степен ще намали тези нередности и фалшифицирането на самия резултат. Защото ние сме го виждали как става. Но във всички съдебни дела, които се водят съда казва, щом няма подадени сигнали, значи няма причина да бъдат

преразглеждани резултатите. Въпреки че това което ние установихме, установи го вещо лице. Ние успяхме да накараме съда да се съгласи и да бъдат отворени всички чували в 213 избирателни секции и да се провери дали е избран член на СИК. От 213 секции е избран само в четири секции такъв член. Навсякъде в другите секции е било пълен хаос при преброяването. Върховен административен съд казва, че това не е проблем, това не е причина за да бъдат касирани изборите.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Очакваме писмените ви предложения. Аз в момента не си спомням каква е хронограмата на Централната избирателна комисия. Ако ги получим достатъчно рано ще може и някои от нас от членовете на Обществения съвет, който има интерес в работата с методическите указания да присъства. Понеже се знае предварително кога ще бъдат насрочвани заседанията, да присъства на заседания и да изложи нашите предложения и съображения, наблюдения.

БОЙКО НИКИФОРОВ: Това ще го изпратя на имеил. С документи и дори ще преснимам някои от тези протоколи, които са направени.

Понеже съда казва, че в методическите указания не е посочено това писмено решение дали трябва да бъде заедно с изборните книжа в чувала или не трябва да бъде.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Преди изборите 2016, които не бяха толкова отдавна имахме няколко предложения на Обществения съвет за промяна в методическите указания. Оказа се, че ги направихме прекалено късно, тъй като те вече бяха обсъдени в работна група, бяха отпечатани и беше невъзможно вече нашите корекции да бъдат внесени. Но ние си помним препоръките. След като ми го изпратите аз ще изпратя веднага до всички членове на Обществения съвет и до Прозрачност без граници. Въпреки че те

формално не са членове, но в най-тежките обсъждания не се разделяме. Ще съберем повече мнения и ще решим как да постъпим.

Моето лично притеснение като човек, който се занимава от години с избори, че когато станат прекалено детайлни тези методически указания, когато станат прекалено дълги никой не ги чете.

От една страна колкото по-кратко е описанието, толкова по-голям шанс има някой да му обърне внимание.

От друга страна в извадка от методическите указания трудно може да се стигне до един процес, който наистина удовлетворява всички. И през цялото време гледаме горещия картоф.

За нашата организация говоря, нашето наблюдение от предпоследните избори беше, че всяка секция която посетихме беше като различни избори.

БОЙКО НИКИФОРОВ: Искам да обърна внимание на това, че вашата гледна точка и аз напълно разбирам това е да бъде даден начина по който да работят секционните избирателни комисии в разбираем за тях вид, за да могат да свършат работа.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Онова което сме наблюдавали, че има хора, които не се справят с четене. Не само да могат да изпълняват изискванията, но поне да могат да ги прочетат.

БОЙКО НИКИФОРОВ: Знам го това. На ясно съм. В крайна сметка когато се стигне до съда, когато някой обжалва решение на избирателна комисия в съда, съдът отваря документите и гледа кое точно как е записано и дали това, което е извършено е направено законосъобразно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Отговаря на процедурата.

БОЙКО НИКИФОРОВ: В момента както са дадени указанията и Избирателния кодекс, съда има много голяма възможност субективно да решава дали да касира изборите или не.

Те сами преценяват дали нарушението води до промяна в изборния резултат или не и се хващат буквално за всяка дума. В нашия случай дори да има четири основания върху които са касирани изборите в други населени места, те дори не са зачели и съдебната практика, че техни колеги пак от Върховен административен съд по същия повод са касирали изборите.

Основният проблем за нас в крайна сметка опира до решението на съда и ние да вземем от ръцете възможността субективно и под външен натиск да решават.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В анализа който беше направен след местните избори 2015 г., който не беше направен от всяка една от нашите организации, а беше един общ, ние това го посочихме, че практиката беше много различна. Имахме нарочна работна група съвместна между членове на Централната избирателна комисия и нашите организации и установихме много различни практики, абсолютно различни практики. При еднакъв случай, една и съща жалба, която в Балчик конкретно доведе до отваряне на всички чували и повторно броене на бюлетините и изработване на нови протоколи от секциите до Трън, където при абсолютно същите и повече като брой жалби и по-големи според нас нарушения решението беше, че това не е работа на съда да се занимава с избори. Едно и също ниво са с една и съща ситуация. Така че това сме го написали и описали, но към момента не сме намерили механизъм чрез който да го качим едно ниво по.-високо.

Разговаряхме с Правната комисия. Три наши организации се срещнахме с Правната комисия, представихме им тези наши наблюдения. Тъй като ние имаме избори всяка година бяхме вече в период на предизборна подготовка за последните президентски избори и по тази причина те казаха, че е късно. Но това няма да ни попречи при следващата Правна комисия отново да отнесем нашите

наблюдения, защото наистина и ние считаме, че при една и съща ситуация две коренно различни решения на съда не съответстват.

Много ви благодаря. Ако искате да останете с нас заповядайте. Надявам се да продължим да си сътрудничим. Горещо ви препоръчваме да се регистрирате като наблюдатели, макар и с не голяма група хора, например десетина човека, за да може от там нататък да работим.

БОЙКО НИКИФОРОВ: Ще държим връзка. За тези избори може да се регистрираме.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: По **точка втора** от дневния ред – Гражданския борд.

След обсъждане няколко дни доста неправителствени български организации наблюдатели на изборите се обърнахме с писмо до Министерския съвет до премиер-министъра по-конкретно и вицепремиера във връзка с поканата чрез медиите за самоорганизиране на Граждански борд. Току що може би преди три, четири минути получихме отговор. Първата страница я пропускам, защото там са само имена и организации. Започвам с втората страница.

Г-ЖА ВАНЯ НУШЕВА

ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ

Г-Н КАЛИН СЛАВОВ

Г-ЖА ЙОРДАНКА БАЧЕВА

СДРУЖЕНИЕ „НОВА АЛТЕРНАТИВА“

Г-Н ТОДОР ГУНЧЕВ

Г-Н БОЖИДАР ВАСИЛЕВ

ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ

СТУДЕНТСКИ ДРУЖЕСТВА

Уважаеми дами и господа,

Призивът на министър-председателя Огнян Герджиков, разпространен на 2 февруари чрез българските медии, към неправителствените организации с активен интерес към изборите и изборния процес да сформират граждански Изборен борд отчита натрупания от гражданските сдружения опит за наблюдение на предизборната обстановка, както и непримиримостта им към лошите практики и нарушения на закона в хода на изборната кампания.

Вашето писмо, под което стоят подписите на толкова много граждански формации, подкрепя надеждата на премиера, че неправителствените организации, мотивирани да приложат своята експертиза в помощ на гражданите във връзка с предстоящите избори имат волята, добрата комуникация помежду си и авторитет в обществото, за да формират свой Изборен борд. Изразявам увереност, че ангажираните с изборите институции ще се отнесат с респект към вашите усилия.

Искрено желаем успех!

ИНА КИЛЕВА

НАЧАЛНИК НА КАБИНЕТА НА

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

Ще си позволя, това не е подписано от Герджиков, това е подписано от шефа на канцеларията. Онова, което случайно знам е, че нашето писмо е отнесено към вицепремиера, който е имал среща с хора. Един от които може би вие познавате. Това е дама, която е сътрудничила на Близнаков при организиране на предишен борд.

Това нещо е официално получено съобщение. Но аз предлагам да не го приемаме като единствения отговор, който очакваме, а да изчакаме ден, два. Според мен това, което се е случило, те много бързо са реагирани и ни благодарят за това, че сме се самоорганизирали. Но ние да изчакаме ден, два за да видим дали ще получим друг отговор.

То е изпратено до нас, за да могат те отговаряйки на всички практически да ни отговорят. Не са изпратили до всички. Идва от различен имейл адрес от този на който ние сме изпратили.

Това което ще направя, но наистина молбата ми е да изчакаме друг отговор. И докато чакаме следващ отговор, аз предлагам да набележим няколко точки. Убедена съм, че ще бъдем в някакъв момент поканени. Убедена съм, че ще имаме два, три дни всеки един да прецени при условията при които ни поканят как ще отговорим. Имайки предвид че тези хора, които се събираме тук доброволно да съдействаме съм убедена, че ако ни поканят отново ще се отзовем да съдействаме. Затова предлагам да изговорим няколко теми, за да не ни се налага да се срещаме следващ път, ако в скоро време дойде покана.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Няма да дойде поне десетина дни, защото те не са готови с въпросите, които знаят, че ще поставим.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Не са готови с назначаване на хора. Оказва се, че те в момента си изграждат администрация. Няма човек на когото да възложат да прави нещо и да координира за следващите два месеца.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Да направим така. Да си дадем срок два, три дни и всеки да изпрати на нашата мрежа какви въпроси има.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз не предлагам да ги обсъждаме. Аз мисля само да ги нахвърляме. Понеже сме повече и по различен начин пишем, когато всеки пише сам и по различен начин може да нахвърляме няколко идеи.

Благодаря на Ваня Нушева. Тя постави въпроса за машинното гласуване. Аз мисля, че това ще бъде една от еднозначните теми.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Как ще го конкретизираме. Защото само казано машинното гласуване. В тази връзка аз казах преди малко. Ако машините не са еднаква марка и модификация няма сравнимост.

Ако софтуера не е еднакъв няма сравнимост. Ако протокола не е отделен от машинното гласуване и протокола от ръчното преброяване на бюлетините това са два отделни протокола.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ти говориш за бъдеще. А това което ние искаме да направим е да видим какво е направено от предишните избори. Да видим какъв е опита.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ще кажат да ви отговаря ЦИК.

ВАНЯ НУШЕВА: За мен два въпроса са важни при машинното гласуване с оглед на настоящите избори. Едното е кратка обобщена информация от оценка от Централната избирателна комисия за ефекта от експерименталното гласуване. Формата на Гражданския борд е всички институции да участват и да обменят информация. Така че това е едната тема, която за мен излиза на първо време. Обобщена информация от страна на ЦИК с оценката на ЦИК от целия период на приложение на експерименталното въвеждане на машинното гласуване.

И второто, то може би е по-належащо е конкретна информация относно параметрите на подготвяната процедура обществена поръчка за осигуряване на машините.

Аз погледнах, но все още не е публикувано решение вероятно взето, нямам представа. Но е важно да знаем информация да имаме обществената поръчка какъв характер има, за наемане ли, за закупуване ли на машини. Какви мерки са предприети във връзка с този въпрос. Това е нещо което ме интересува, актуална информация.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Деликатността на въпроса идва от това, че според измененията в Избирателния кодекс от миналата година основното бреме на машинното гласуване се пада на ЦИК. Министерският съвет ще даде парите. Министерският съвет вероятно ще организира експерти за сертифицирането или одити и

т.н. Но основния играч в тази история не са агенции на правителството, а си е ЦИК.

За обсъждането видях информация, че ЦИК е обсъждал обществената поръчка при изключени микрофони, което е напълно логично. Днес се появи протокол от съботното заседание, което започва с думите на председателката.

Колеги, благодаря ви за ползотворната дискусия за машинното гласуване, която имахме преди заседанието. Това подсказва колко е деликатен въпроса. Мисля че ние също трябва да бъдем деликатни и да уважим в каква деликатна ситуация е самата Централна изборителна комисия и да не ги затрудняваме и притесняваме допълнително. Моментa е ужасен наистина.

ВАНЯ НУШЕВА: Въпреки това е нужна някаква информация да бъде споделена.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Те ще публикуват обществената поръчка рано или късно.

ВАНЯ НУШЕВА: Информация кога, как, с какви параметри. Ако смисъла на Гражданския борд е да има обмяна на мнения, информации и прозрачност на процеса това е важен въпрос, който ще възникне.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Не е удобно организациите, които са в Обществения съвет, ако те се копират на Гражданския борд, да запитаме през граждански борд ЦИК, тъй като ние сме към ЦИК.

ВАНЯ НУШЕВА: Обсъждаме въпросите, кои са на Обществен съвет, на Граждански борд. Аз ще го поставя на Граждански борд.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ти не си в Обществен съвет и можеш да го поставиш.

СТЕФАН МАНОВ: Това не пречи ние да си зададем като Обществен съвет въпрос. Може ли да ни информирате на

следващото заседание как върви подготовката? Това не пречи да зададем този въпрос.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Категорично съм убедена, че не е никакъв проблем да зададем въпрос. Но подкрепям Ваня за това, че ние задавахме въпроса за анализа. Никога не се събра едно болшинство в зала, за което да бъде важен експеримента. Винаги в мен оставаше, говоря от собствено име, усещането, че машинното гласуване не се взема като нещо, за което сега е необходимия момент и винаги имаше усещане, че това ще се случи след еди-колко си години и когато му дойде времето ще има достатъчно време. И винаги се говореше за една година време да бъде подготвен този процес. Никой не очакваше това да бъде въведено при тези избори. Хем се гледаше сериозно, хем им се струваше, че трябва да има един дълъг период в който това да се случва.

В този смисъл за мен наистина е интересно, въпреки че е било недообсъждан този въпрос, пак какво се е обсъждало. Деликатността вероятно идва и от това, че Народното събрание не изслуша Централната изборителна комисия, която има анализи на предишните избори. И всъщност по тяхна инициатива трябваше да има покана към Централната изборителна комисия и да бъдат обсъдени определени аспекти. Както всички знаем, ние сме си давали нашите основни въпроси, които Централната изборителна комисия в техния анализ са включвали от наше име. Но те не са били също поставени, тъй като и техните въпроси не са били поставени.

Тоест без да прехвърляме вини и да спекулираме ситуацията наистина е деликатна. Колкото и да е деликатна, тя ще стане още по-деликатна според мен след пет седмици когато до изборите ще остане само седмица и половина или две. И по-добре сега да започнем да ги изясняваме тези въпроси и всички да са на ясно.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Темата е има ли анализи, ако има дайте ни ги на машинното гласуване. Нямам нищо против.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това е едната тема.

ВАНЯ НУШЕВА: Аз напълно добронамерено поставям тези въпроси, защото те ще възникнат. И понеже разглеждам Гражданския борд като инструмент за някаква прозрачност на действията е добре да има информация по едната тема. Сравнението от целия този период, в който експериментално е прилагано машинното гласуване какво показва - рискове, позитиви?

И второ, какви конкретни действия са предприети, за да се осигури машинно гласуване. Следващите логични последващи въпроси естествено ще са, ако има машини ще обучат ли членове на Комисията. Така че това са неща, които ще възникнат. Добре е да бъдат поставени.

БОЙКО ВАСИЛЕВ: Ваня е права, защото те имат готов доклад, който могат да ни го изпратят. И този доклад да се сложи на масата за обсъждане от Гражданския борд.

ВАНЯ НУШЕВА: По този начин и ние се запознаваме и медиите разбират. Той е частично готов. Той е бил правен за предходни избори.

БОЙКО ВАСИЛЕВ: Те за сведение са го приели.

ВАНЯ НУШЕВА: Той беше публикуван на сайта на ЦИК. В архива е. Въпросът е целия период. Да видим откакто се провежда някъде на някои избори имало ли е засечка, не е ли имало. Защото започват истериите по темата машинно гласуване.

Даването на информация е инструмент да се снема напрежението.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Точно за мен това е основната роля на борда.

Следваща тема. За мен методическите указания са интересни като тема, но аз не бих й дала голям приоритет, защото нещо което ние сме обсъждали всеки път, че работата на секционните комисии е по-интересна за нас, поради разнообразието на стандартите, които те прилагат, отколкото конкретните методически указания. Ние наблюдаваме избори след избори, без значение как изглеждат методическите указания. В един случай бяха прегледни на две странички, друг път бяха цяла книжка. Без значение колко са големи, колко са кратки и колко са изрисувани еднакво се игнорират.

Затова бих предпочела да се фокусираме върху обучението и да поставяме въпроси освен към всички, които организират изборите и като апел към политическите партии, които се знае точно кои ще имат. За първи път имаме ситуация, в която секционните избирателни комисии ще представляват не толкова добре тези, които ще влезнат в следващия парламент.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Каква е темата за гражданския борд?

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Извън обучението, което прилага ЦИК представителите в секционните избирателни комисии на партиите ще имат други указания от партиите.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Трябва да подбират по възможност хора с опит, хора по-висок образователен ценз. Хора които по различен начин да се отнесат.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Представили сме тези хора.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Румяна Дечева ти казва, не че това ще стане, а тя го вижда като тема за гражданския борд да излезе с един такъв апел.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Това е тема, която из основи е сбъркана. Пак ще стигнем до изборната администрация, която трябва да бъде по друг начин представена в секционните комисии.

ВАНЯ НУШЕВА: Смисълът на един граждански борд е и това да дава послания към институциите и партиите.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Моят друг апел към гражданския борд би бил към повече граждани да наблюдават какво се случва. Много от нещата не биха се случили, ако имаше по-голям интерес на места. И в този смисъл може в нарочна точка на определено заседание да покажем, да мотивираме и да апелираме отново чрез медиите, повече хора не е задължително да се регистрира. Не става дума за тези формални подходи за които много трудно някой би се включил, но би могло да се популяризират телефони, адреси на районни изборителни комисии, на Централната изборителна комисия, на неправителствени организации може да извадим с определен списък и географски разпределено.

ВАНЯ НУШЕВА: Това са политически послания на борда.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ако се обединим около тези няколко точки, ако всеки си помисли за някоя друга обща тема като начало ще бъдем готови за първата среща.

Аз ще ви изпратя още днес получения отговор.

В момента влизаме в точка разни. Аз ще извадя предложенията както сме ги казали и ще ги изпратя. Съответно това никого от нас не обвързва. Ние може да имаме някакво общо послание. Когато ни поканят тогава ще се види. Ние все още мислим, че ще ни поканят.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Знаем ли дали още някой ще бъде поканен или има интерес освен Обществения съвет и Прозрачност без граници.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Нямаме дефинирани параметрите.

Ние имаме партньорски организации, които са работили с нас като наблюдатели, но са се регистрирали чрез нас през предишни години.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Аз съм сигурен, че това момиче работи още в държавната администрация. Тя работи още там и няма кой да я смени. Те ще я извикат и ще ѝ възложат да направи тази организация, която беше направила в предишния борд. Така че това ще се случи. Трябва им време.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Има ли някакъв конкретен срок, в който това трябва да се случи, за да се организира този граждански борд.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Предвид това, че заседанията са веднъж седмично, предвид това, че на нас ни остават шест седмици до изборите ми се струва, че ако този борд не заработи в понеделник ще му остане прекалено малко време.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: На тях този борд им трябва чисто формално. За проблемите, които не могат да решат да се опрат на този борд и да кажат, опитвахме се дори и с гражданите да решим проблема. Той ще заработи.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Не съм съвсем съгласен с това, което казвате с цялото ми уважение към вас. Даже и така да е би следвало този борд да разполага с достатъчно време за да може да се каже. Ако чисто технически има конкретни срокове по регистрации, по разни други, които вървят. Тоест тези проблеми няма да възникнат последната седмица, а ще започнат да възникват някакви казуси по които ще трябва да взема някакво становище.

Аз предполагам, че следващата седмица, ако не заработи отива много нататък във времето.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Да погледнем чисто технически започва регистрация. Регистрациите си вървят по указания ред в закона. Гражданският борд каквото и да реши той не може да

промени закона. Така че Гражданския борд и да вземе някакви решения, ЦИК си работи и си регистрира по закона.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В същото време, ако не започне да работи в понеделник ще стане по скоро проформа. Струва ми се, че в момента в който се изпуснат прекалено много срокове и когато започнем да се позоваваме във всички отговори на това, но за това срока му свърши. Всеки ден изтичат някакви срокове. В един момент ще стане трудно за всички институции да държим позитивната страна.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Този борд не е законодателен орган и той не може да промени закона каквото и време да е свършило.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Гражданският борд ние го разглеждаме като форум, като агората в древния свят, където се събират хората и си казват болестите. Не го виждаме като нова институция с изпълнителни права. Това което зависеше от нас ние се организирахме, обединихме се, споделихме си различните мнения. Написахме според мен благодарение на Ваня и на Стефан най вече. Опитах се да не преиначавам това, което сте писали и да запазя духа и буквата.

В точка разни предлагам да дадем думата на Дончо, който има съобщение към нас от Цветозар Томов, който е нашата връзка с ЦИК.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Може ли във връзка с Гражданския борд да предложи нещо конкретно. Все пак с оглед на това, че и днес са били първите срещи на областните управи с информационно, включително с някои, които касаят изборите. Мисля че хронограмата си тече и ако до следващото заседание няма нещо конкретно да видим, даже и това да означава, че е съставен граждански борд, в който ние не участваме, но да го има. И на следващото заседание да вземем някакво решение най-малкото да изпратим писмо.

В смисъл благодарим за вашето писмо, но все пак предлагаме да има някакъв краен срок. Това ми е предложението.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Там влизаме в ситуация, в която е трудно предвидимо. Това което ще направя когато науча каквото и да било формално или не формално да го споделя, за да може всички да бъдем информирани колкото може по-рано. И от нас доколкото схващам, единственото нещо, което ще се очаква е да се види, дали тези хора, които сме се подписали и които сме си дали организациите продължаваме да имаме желание при определени условия. Но ние също чакаме да видим и условията. В момента става дума за неправителствени организации с еди-какъв си капацитет около изборите. Автоматично се връщаме. Това включва ли независимите експерти. До момента става дума за организации, не става дума за експерти.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Според мен сега е момента, както ти първоначално предложи поне два, три дни да изчакаме.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: Ние сме създадени по закон. Как няма да ни поканят.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Не сме създадени по закон, доколкото ми е известно, а има някаква положителна практика.

БОЖИДАР ВАСИЛЕВ: По закон сме създадени. Не е възможно да не поканят Гражданския борд създаден по закон Обществен съвет.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Към точка разни, моля информирай ни за Цветозар Томов.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Разширеният доклад от 25 страници са го разгледали. И понеже са преценили, че е много голям предлагат да направим съвместно заседание, на което да се обсъдят предложенията. Като се опитват да бързат. Предложението е за петък след обяд.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Трябва да бъдат най-много двама или трима души. Естествено Румяна Дечева и Надя евентуално. Да се помисли кой за кои предложения ще говори.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: В момента обсъждаме реална ли е възможността госпожо Алексиева, в петък вие наистина да отделите време и евентуално колко време за препоръките.

ИВИЛИНА АЛЕКСИЕВА: Колко време не знам, но е реално. Утре приключва срока за регистрацията на партии и коалиции, след което ще имаме тази възможност. В четвъртък имаме среща, петък е удобен ден след обяд.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Колко от нас бихте поканили? Всички сме поканени.

ИВИЛИНА АЛЕКСИЕВА: Вие си определяте така, че да не стане говорилня. На мен специално ми е важно. Аз го делея на две. Онези препоръки, които са важни засега за предстоящите избори и ние може да предприемем действия и другите, които също са много важни, но върху тях да не сложим сега акцента.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние през цялото време точно така мислихме и много от препоръките, които имаме в нашите вътрешни комуникации така ги наричахме, това е за следващия доклад за април след изборите м.март.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Може ли да очакваме, че членовете на ЦИК като имат доклада пред себе си те ще водят дискусията и ще питат какво имате предвид с тази и тази препоръка.

ИВИЛИНА АЛЕКСИЕВА: Може би по скоро е добре кратко да представите.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Така както го правихме при предишни ситуации. Преди това, ако може да се нарече добра практика, когато имаме един цял документ, той се оставя на тези, които се интересуват. Разликата с предишните е, че ние в този случай

имаме съдържание, което дава възможност на всеки, който се интересува с кликване върху страницата да отиде направо на страницата си. Понеже стана по-голям отколкото е препоръката, но сме се постарали да е лесно за четене. Наистина да изведем онези препоръки, които могат в момента да бъдат по някакъв начин взети под внимание.

Аз обратно на това, което предложи Велко искам да поканя всички и ще изпратя на всички, включително и на Института за социална интеграция, които наблюдаваха и които като правило участват със самостоятелни анализи. Те са единствената организация от Обществения съвет, която участва със самостоятелни анализи. И тях ще ги поканим. И който има желание да дойде да участва. Като правило ЦИК се разделя по всички въпроси.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Тази среща по какъв начин е организирана? Ще бъде публична, само наша среща. Защото заседанията на тях, доколкото знам са публични. Това което ще се прави също ще е публично.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, публично.

Госпожо Алексиева срещата ще се излъчва ли и ще може ли информираме наши организации, тези които няма да бъдат тук?

ИВИЛИНА АЛЕКСИЕВА: Въпросът е добре да бъде поставен пред ЦИК.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: За мен въпроса е между двата варианта публично или работен режим. Хубаво е да сме популярни, хубаво е да ни гледат колеги. За мен е по-важния въпрос е в кой режим ще бъдем по-добре чути от членовете на ЦИК.

ТОДОР ГУНЧЕВ: По-добре е да се направи работна среща, на която да се обсъдят нещата. Считаю, че е по-важно тези препоръки и този труд, който е вложен в анализа да влезе даже и част от него в работа.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Анализът ще бъде достъпно онлайн за всеки, който се интересува. Всеки може да прочете какво сме препоръчали.

Закривам заседанието.

(Закрито в 17,40 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Румяна Дечева

Стенограф:

С. Михайлова